DLP (LK) 2164

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas 2002 m. kovo 9 d.. Nr. 48 (10)

Saturday supplement March 9, 2002 No. 48 (10)

Kęstutis Genys

LIETUVAI

Tavo, o aš savo, kelią pasišviesiu,
Jei sekli upelė būsi, — išsiliesiu...
Jei pakilusi banga, — prie tavo kranto
Prisiglausiu aš kaip Gralio švento — —

Šauksiu nepakeldamas akių nuo veido, —
Kaip šešėlis tavo, kaip sudužęs aidas, —
Kaip maža smiltelė, prisiglaudusi prie kojų, —
Būsiu tavo atvaizdo blankus pasikartojimas.
1981

LIETUVAI

Aš stebiuosi tavim, tiek amžių tu
Nealsuodama ir nekvėpuodama,
O plauki panardinta po vandeniu,
Savo nevilčiai nepasiduodama.

Tik vaikystėje vieną akimirksnį
Aš regėjau tave, laisvą Lietuvą,
Kai buvai atsikvėpti iškilusi, —
O po to — panirai vėl į sietuvą.

Kaip tu, motin, tiek vargo iškentusi,
Tiek tremčių ir nelaimių pakėlusi,
Savo dvasią išsaugojai šventąją,
Kaip išsaugojai savo tikėjimą?!
1986

LIETUVA PRISIKĖLĖ

Ar žalia, geltona, ar balta,
Žiema ar pavasaris, šilta ar šalta,
Palinkęs po kryžium, galva karūnuota
Ėjau per gyvenimą — savo Golgotą.

Ėjau ir tikėjau — sulauksiu. — Sulaukiau —
Regiu, kaip šviesėja dangus apsiniaukęs, —
Sugrįžta į Lietuvą meilė ir Dievas —
Laisva Lietuva! Lietuva prisikėlus!
1991

Sofija Šviesaitė

BALTIJOS KELIAS

Baltijos kely trys Sesės moja
Trispalvėm ir šaukia „Lietuva"! —
Estija ir Latvija dainuoja, —
Šventa Laisve, amžiais būk gyva!

Broli, sese, duok rankas ir širdį,
Susijunkim pynėje vienoj.
Tautos šauksmą miškai, upės girdi
Ir žvaigždė padangėj mėlynoj!

Štai trispalvės dega mūs delnuose, —
Ką gi jaučia sielos — išsakyk...
Kankiniai prabyla sutemose
Tūkstančiais liepsnelių pirmąsyk!..

Kilimėliais plazdančios ugnelės, —
Partizanų širdis aš girdžiu...
Naujais kryžiais ženklinas jų eilės,
Pakelėm ir pamiškėm gūdžiom...

Petys petį rėmė ištvermingai
Nemunėlio, Dauguvos krantuos —
Ir „Lietuva brangi" iškilmingai
Nuskambėjo šlaitais Lietuvos.

Visi paukščiai laime spinduliuoti
Neša skambų Himną ant sparnų.
Viešpatie, Tau norim padėkoti, —
Nusilenkt berželiais ateinu!..
1989

TU GYVA

Lietuva, ar girdi, tavo vardą jie šaukia,
Lietuva, tavo šventojo kraujo vaikai.
Ir sustoję beržai pakeliuos tebelaukia,
Kuomet naktys prašvis, pasišalins rūkai.

Lietuva, tu gyva iš kančių ir sunkybių,
Iš bedalių mirčių ir ledinių speigų.
Dejones tavo neša uldėjimai upių,
Dvidešimtojo amžiaus tragizmo laiku...

Lietuva, ar girdi — žemė šaukia po kojų,
Akmenėlis sustingęs, ramunė balta.
—Dieve, gelbėk tėvynę nuo priešų, pavojų, —
Tavyn kyla viltinga tylioji malda.

Lietuva, tu gyva ežerėliais ir gojais,
Pražydėjus žibutės melsva akele.
Neveltui, motinėle, tiek amžių aukojais, —
Laisvai plazdant sparnais, mes budėsim šalia.
1991 m.

Naujas iššūkis Amerikos lietuviams

Paul Goble

„Amerikos Balso" vyresnysis direktoriaus patarėjas

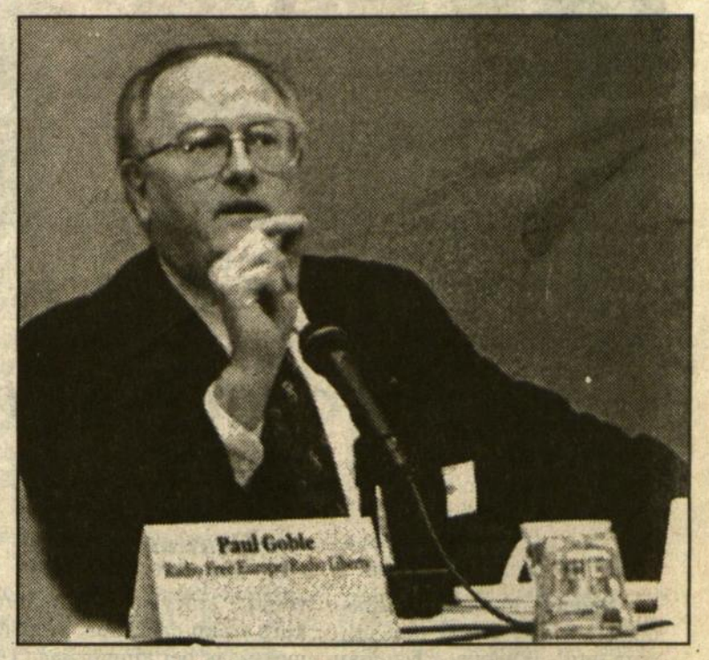

Paul Goble. **Vidos Kuprytės nuotrauka**

1991 m. gegužės mėnesį aš turėjau garbę pirmą kartą nuvykti į Lietuvą, kaip vienas iš JAV senatorių grupės, besilankančios Baltijos valstybėse. Paskutinę naktį Vilniuje mes pietavome su keliais prezidento Vytauto Landsbergio vyriausybės pareigūnais. Besibaigiant pietums, man buvo suteikta proga pasakyti, ką jaučiau savo širdyje. Aš užsiminiau, kad daugelis pobūvio dalyvių, be abejo, domisi, dėl ko aš, amerikietis, neturintis nei lašelio baltiško kraujo gyslose, pasiryžau remti Baltijos kraštų siekius.

Atsakymas iš tikrųjų buvo paprastas: tais sunkiaisiais 1990 ir 1991 m. mėnesiais, lietuviai, latviai ir estai buvo tarytum tikrieji amerikiečiai, o mes, kurie turėjome laimės gimti JAV-se, dažnai pamiršdavome, kas mes esame.

Tai dabar paminiu, norėdamas atkreipti dėmesį, kad Amerikos lietuviai dažnai atsiranda panašioje padėtyje ir turi būti tiek Lietuvos, tiek ir savo naujosios tėvynės — JAV — idėjų bei idealų gynėjai. Ilgais, tamsiais sovietų okupacijos metais Amerikos lietuviams teko pagrindinis vaidmuo išlaikyti gyvą viltį. Be Amerikos lietuvių veiklos nebūtų šiame krašte įtvirtinta okupacijos nepripažinimo politika, be daugelio Amerikos lietuvių sunkaus darbo praeityje ir dabartyje toji Amerikos politika nebūtų tapusi vilties švyturiu lietuviams Lietuvoje.

Nereikia stebėtis, jog, sovietų okupacijai pasibaigus, daugelis Amerikos lietuvių tikėjo, kad jų darbas taip pat buvo baigtas. Juk tai, ką jie per daugiau kaip 50 metų atliko, reikalavo tiesiog heroiškų pastangų. Šalia to, dar buvo jaučiama skaudi nuomonė, kad lietuviai Lietuvoje jautėsi pakankamai stiprūs patys puoselėti savo tėvynės ateitį, o diasporos talka jiems nebuvo reikalinga ar pageidaujama.

Dėl tos priežasties daug Amerikos lietuvių aplamai atsisakė visuomeninės veiklos arba ją sumažino. Tą galima pastebėti iš mažėjančio laikraščių prenumeratorių skaičiaus ir vis mažiau besijungiančių į organizuotą visuomeninę veiklą.

Praslinkus dešimtmečiui, tas pasitraukimas iš visuomeninio gyvenimo pavojingai gausėja. Galima tvirtinti, kad Lietuva tikrai šįmet taps NATO nare, tai žingsnis, kuris, daugelio nuomone, pagaliau jai užtikrins nepriklausomybę ir saugumą. Vilnius ateinančių kelių metų bėgyje greičiausiai bus pakviestas įsijungti ir į Europos Sąjungą. Tai dar vienas žingsnis, vedantis Lietuvą į europietiškąjį pasaulį, iš kurio ji jėga buvo sovietų išplėšta 1940 metais.

Be abejo, abu šie įvykiai bus verti džiaugsmo. Aš tikrai sveikinsiu jų išsipildymą. Bet jie Lietuvai neužtikrina „istorijos pabaigą". Dar Lietuvos, o juo labiau Amerikos lietuvių, laukia rimti iššūkiai. Ir šios nepriklausomybės sukakties proga mes turime žvelgti dviem kryptimis tuo pačiu metu: į praeitį ir ateitį. Aš noriu pasakyti jums nelabai malonią žinią, kad didžiausi iššūkiai gali iškilti kaip tik ateityje, todėl visi mes, kuriems rūpi Lietuva, galbūt turėsime pasidarbuoti sunkiau, negu bet kuomet praeityje.

Sovietinės praeities šešėlis

Sovietinė Baltijos šalių okupacija tebetiesia savo šešėlį ant politinių Maskvos išskaičiavimų ir taip pat ant daugelio lietuvių įsitikinimų, todėl Amerikos lietuviams tenka ypatingas vaidmuo: tuos visus šešėlius sunaikinti.

Daugelis Maskvoje tebetiki, kad Rusija turėtų vaidinti pagrindinį vaidmenį Lietuvoje. Rusų pasisakymai pastarojo dešimtmečio laikotarpiu verčia manyti, jog nedaug kas Kremliuje arba Rusijos užsienio ministerijoje tiki, kad Lietuvai turėtų būti leidžiama daryti savus sprendimus. Per tą laiką Maskva panaudojo įvairias priemones — ekonominius spaudimus, kai kurių Lietuvos elito asmenų korupciją, nuolatinius priekaištus dėl žmogaus teisių pažeidimų ir praeityje turėtų ryšių su naciais. Vis akivaizdesni ženklai rodo, kad prez. Valdimir Putin yra net griežčiau nusistatęs šiomis spaudimo priemonėmis kontroliuoti lietuvių elgesį, negu jo pirmtakas Boris Jelcin.

Tačiau daug lietuvių Lietuvoje ir taip pat Amerikos lietuvių save ramina mintimi, kad, nepaisant kokias priemones Maskva vartojo (ir tebevartoja), besistengdama sukliudyti Lietuvai tapti NATO ir Europos Sąjungos nare, jai ši kampanija visgi nepavyko. Todėl tuos spaudimus galima ignoruoti. Tokios išvados yra nepateisinamos. Skaudus faktas yra tai, kad nei NATO, nei ES narystė nesustabdys Maskvos nuo šios taktikos panaudojimo ateityje. Nei viena čia minėtų institucijų nėra tam sukurta ir nei viena negali tarnauti kaip stebuklinga apsauga nuo šių Rusijos veiksmų. Iš esmės kaip tik dėl to, kad narystė suteiks Vilniui daugiau veiklos galimybių, bent kai kas Rusijoje gali šias priemones panaudoti ir dažniau, ir veiksmingiau.

Praeityje Amerikos lietuviai imdavosi iniciatyvos atkreipti pasaulio dėmesį į tokius veiksmus. Nemanau, kad perdėsiu sakydamas: jeigu nebūtų buvusios lietuvių diasporos, sovietų valdžia būtų daug ilgiau gyvavusi, negu gyvavo. Todėl dabar kaip tik svarbu, kad Amerikos lietuviai vėl imtųsi tvirtos akcijos užtikrinti, kad Lietuva nenukentėtų nuo tokių Maskvos manipuliacijų. Dabar reikalinga ne vien priminti Vakarams, bet įtikinti kad žmonės Lietuvoje, kad jie taip pat suprastų, kokios gali būti tų manipuliacijų pasekmės.

Ši antroji paskirtis yra juo svarbesnė, nes sovietų okupacijos šešėlis dar tebetemdo daugelio Lietuvoje gyvenančiųjų sąmonę. Prieš pusšimtį metų, knygoje *The Captive Mind* Czeslow Milosz apibūdino komunistinės sistemos poveikį savo aukoms. Jis rašė apie „laimės piliulę", kuri užnuodydavo protus ir sužlugdydavo laisvą valią daugeliui komunistiniame režime gyvenančių. Žmonės, priversti tą piliulę nuryti, prarasdavo moralės principus ir asmenišką atsakomybę, kuri yra visų moralės veiksmų pagrindas. Deja, tos piliulės įtaka žmonėms, kaip mes dabar jau labai gerai žinome, veikia dar ilgai po to, kai tankai ir visa komunistų partija išnyko.

Lietuva išliko, nes jos žmonės turėjo tikėjimą, turėjo katalikišką moralę, ir dėl to, kad užsienyje gyveno ypatingi jos rezervai — diaspora. Lietuvos išlikimas aiškiai įrodo, kad komunistinė „laimės piliulė" ne visuomet veikia ir jos poveikis ne visuomet ilgai tęsiasi. Bet visgi daug lietuvių buvo ir tebėra stipriai tos piliulės paveikti. Tai parodo jų veiksmai, remiant buvusius komunistus, noras, kad kažkas kitas imtųsi atsakomybės dėl jų gerovės, pasyvumas, kai susiduriama su iššūkiais.

Amerikos lietuviai vaidino pagrindinį vaidmenį, kovodami su tomis komunistinės praeities nuosėdomis. Jie (taip pat ir mes) gali vertai didžiuotis vaidmeniu, kurį atliko čia ir pačioje Lietuvoje. Gali didžiuotis ypač įnašu, kurį Lietuvai atidavė čikagietis Valdas Adamkus, daug prisidėjęs ir dabar prisidedantis, kad Lietuva atsikratytų praeities.

Tačiau tie iššūkiai, su kuriais jis susiduria, yra įtikinančios priežastys, dėl ko Amerikos lietuviai neturi nuleisti rankų, turi būti pasiruošę liudyti ir lietuviams, ir amerikiečiams, kas jau pasiekta jų valstybėje ir ką dar reikia ateityje pasiekti. Niekas kitas jums to nepadarys, tik jūs patys.

Geografijos sugrįžimas

1989-1991 m. įvykiai, kuriuos mes visi su džiaugsmu išgyvenome ir kurių niekuomet nepamiršime, visgi istorijos proceso neužbaigė. Tačiau jie sugrąžino geografiją į tarptautinio politinio gyvenimo centrą. Praėjusiame šimtmetyje vykusios ideologinės grumtynės buvo sumažinusios geografijos svarbą daugelio tarptautinės politikos formuotojų sąmonėje. Tiksliausiai šį supratimą išryškino prezidentas Kennedy, kai savo inauguracijos kalboje pareiškė, kad amerikiečiai „eis visur ir mokės bet kokią kainą". Po pernai metų rugsėjo 11-osios mes vėl pamatėme, jog galbūt teks eiti į nenumatytas vietas ir mokėti aukštą kainą, kad nugalėtume iššūkius, kurie prieš mus atsistoja.

Bet, nepaisant ypatingų Amerikos sugebėjimų panaudoti jėgą kone kitoje pasaulio pusėje, pastaruoju dešimtmečiu daugumas diplomatų vėl pradėjo mąstyti geografinėmis sąvokomis, vertinant valstybes pagal sritis, kuriose jos randamos. Galbūt pats ryškiausias to įrodymas yra Rusijos pareiškimai apie „artimąjį užsienį", kurio valstybės yra „naujai nepriklausomos".

Visos valstybės turi kaimynus, bet tik Rusija turi „artimą užsienį". Tai terminas, kuris nušviečia daugelio rusų pažiūras, kad sovietų sferoje buvusios šalys, įskaitant okupuotas Baltijos valstybes, yra arba ir toliau turėtų būti Rusijos įtakos sferos dalis. Vien nuomonė, kad valstybės, kurios jau nepriklausomai gyvena dešimt metų — Lietuvos atveju, beveik šimtmetį — yra „naujai nepriklausomos", yra ne tik įžeidžianti, bet ir pavojinga.

Amerikos lietuviai gali suvaidinti vertingą vaidmenį, parodydami, kokie įžeidžiantys ir pavojingi tie terminai yra dabartiniame pasaulyje, kuris mąsto vis labiau geografinėmis, arba geriau sakyti, geopolitinėmis sąvokomis. Ir jiems tai įmanoma padaryti, nes gali kalbėti ir kaip lietuviai, ir kaip amerikiečiai.

Nepriklausomybės dar nepakanka

Vos už kelių metų Lietuva minės šimtąją savo modernios valstybės sukaktį. Iki to laiko Lietuvos vystymąsis gali pasukti vienu iš trijų kelių: į modernią europietišką valstybę, į „artimo užsienio" šalį arba į aprėžtą ir izoliuotą visuomenę Europos pakraštyje. Visų pirma, jeigu Lietuva visiškai įsijungs į vakarietiškas institucijas ir vėl taps viena pagrindinių veikėjų Europoje, nugalėdama sovietų palikimą savo krašte, jeigu ji turės gerai organizuotą laisvosios rinkos ekonomiką ir demokratinę politinę sistemą, tuomet ji bus išpildžiusi pažadą, padarytą 1990 metais.

Bet antrasis ir trečiasis kelias nėra toks patrauklus. Jei Lietuva pasiliks dominuojama „artimo užsienio" sindromo, jei ji tikės, kad tebėra Rusijos sferos įtakoje ir jos žmonės neįstengs atsikratyti sovietų okupacijos šešėlių, tuomet lietuvių tauta bus neišpildžiusi savo pažado nepriklausomybei, nors būtų ir NATO, ir Europos Sąjungos nare.

Ir jeigu Lietuva taptų atsiskyrusi bei izoliuota, jeigu joje klestėtų kraštutiniai svyravimai — į kairę ir į dešinę (tie reiškiniai juk gali turėti ir vidaus, ir užsienio šaknis), tuomet 1989 ir 1990 m. svajonės išnyks, o Lietuvos galimybės pasidarys dar blankesnės.

Deja, kadangi Lietuva yra maža valstybė, ji ne visuomet turi visišką laisvę pasirinkti savo ateitį. Tačiau Lietuva turi jėgą, kurios daug šalių stokoja: tai didelė ir pasiaukojanti diaspora, galinti padėti savo tautai ne tik išlikti, bet ir tapti valstybe, kuria visi galėtų didžiuotis; valstybe, kuri ne vien nepriklausoma, bet tikrai nepriklausomybės verta; kuri yra ne tik Europos dalis, bet pripažįstama kaip viena Europos vadovių — valstybė, kuri gali būti tikra JAV partnerė.

Aš tikiu, kad Amerikos lietuviai gali padaryti svarbų įnašą tokiai savo tautos ateičiai. Bet turime nepamiršti, kad grėsmės Lietuvos ateičiai yra tikros. Amerikos lietuviai turi veikti, kaip veikė praeityje, kad užtikrintų Lietuvai sulaukti 100-ojo gimtadienio, ir kad tas gimtadienis būtų laimingas.

*

Paul Goble kalba, pasakyta ALTo ruoštoje Lietuvos Nepriklausomybės šventėje 2002 m. vasario 10 d. Maria gimnazijos auditorijoje, Čikagoje.

***Kalboje išreikštos mintys yra vien paties Paul Goble, nebūtinai atitinkančios „Amerikos Balso" arba JAV vyriausybės nuomonę.**

Pabaltijo universiteto profesorių ir studentų grupė 1949 m. rudenį. Pirmoje eilėje iš kairės: prof. Saldukas, J. Montvila, B. Saldukienė, prof. Šimoliūnas, prof. Viktoras Biržiška, dr. Bindakys, prof. Frankelis, prof. Vaclovas Biržiška, prof. Arminas, kapelionas Krasauskas. Iš visos studentų-studenčių grupės yra likę tik vienuolika.

Pabaltijo universitetas laiko tėkmėje

Pranas Jurkus

Šiemet sueina penkiasdešimt šešeri metai nuo universiteto įkūrimo. Daugiau kaip pusė šimtmečio. Žvelgiant į laiko rodyklę, tai didesnė žmogaus amžiaus dalis. Metam skriejant, mažai kas mūsų visuomenėje tą neeilinį įvykį beprisimena. Tik tie, kurie šį istorinį laikotarpį patys išgyveno ir jame dalyvavo: profesoriai, studentai arba steigėjai. Buvusiems dalyviams neleistina užmarštin nuslinkti to didžio fakto — Pabaltijo universiteto garbingos egzistencijos.

Pabaltijo universitetas (Baltic University) buvo įkurtas 1946 metų kovo 14 dieną Hamburge, Vokietijoj, antrojo Pasaulinio karo įvykių pasekmėje. Pabaltijo kraštam gresianti antroji sovietų okupacija privertė šimtus tūkstančių estų, latvių ir lietuvių pasitraukti iš savo gimtojo krašto į Vakarus. Tarp jų — šimtus profesorių, mokslininkų bei tūkstančius studentų. Karo pabaigoje susiklosčiusi pokarinė tarptautinė atmosfera, nesuteikė pabėgėliams jokios vilties ar artimos perspektyvos grįžti atgal į savo kraštus, į normalų pokarinį gyvenimą, pradėti, tęsti ar baigti nutrauktą mokslą. Pokario Vokietijoje tuo metu buvo didelė maišatis. Kraštas buvo alijantų okupuotas ir padalintas į keturias zonas: amerikiečių, anglų, prancūzų ir rusų. Baltai pabėgėliai buvo susispietę daugiausia vakarinėse zonose, nes rusų okupuotoje zonoje pabaltiečiams gyventi nebuvo įmanoma. Ten pasilikus, grėsė tiesus kelias į Sibirą. Padėčiai nusistovėjus, pabėgėliai būrėsi į stovyklas, daugiausia buvusiose kareivinėse, perpildytose visokio plauko pabėgėlių, kurie laukė progos grįžti į savo paliktus kraštus. Pabaltiečiai šių svajonių neturėjo. Jų likimas buvo neaiškus, nedaug vilties greitu laiku sugrįžti. Likimo priversti, stovyklose bematant kūrė vaikų darželius, pradžios mokyklas bei gimnazijas. Tuo tarpu studijuojančio jaunimo būklė buvo ribota. Krašto okupacijos karinė valdžia buvo uždraudusi vokiečių universitetam priimti daugiau kaip 10 proc. pabėgėlių studentų. Todėl retam pabaltiečiui buvo pasitaikiusi proga įstoti ir tęsti ar pradėti studijas vokiečių universitetuose.

Pabaltiečių išeivijos tautybių veiksniai atskirai ir kartu suko galvas, kaip suteikti jaunimui sąlygas tęsti nutrauktą mokslą. Būta daug posėdžių ir diskusijų. Pirmieji sujudo latviai. Britų zonoje jų buvo dauguma. Latvių profesorių idėja buvo atkurti Rygos universiteto tęstinumą. Tačiau prieita nuomonės, kad pabaltiečiam reikia steigti vieną projektą: visų trijų tautų mokslo instituciją. Pradžioje buvo galvota įsteigti tik aukštųjų mokslų įstaigą, kur nors prie vokiečių universiteto. Pagaliau susidariusi pabaltiečių akademinių kursų organizacijos komisija 1945 m. spalio 15 d. konstatavo, kad britų zonoje gyvena apie 168 pabaltiečiai profesoriai, yra 1,329 studentai. Remdamasi šitais duomenimis, komisija padavė prašymą karinei valdžiai duoti leidimą įsteigti „Akademiškus kursus Pabaltijo tautų pabėgėliams". Tuo metu karinėje valdžioje dirbusieji anglų akademikai tam pritarė ir jau 1945 m. spalio pabaigoje Anglijos užsienio ministerija leido įsteigti Baltic University, (estiškai — Balti Ulikool, latviškai — Baltijas Universitate ir lietuviškai — Pabaltijo universitetas). Universiteto tautiniai vardai buvo kiekvienos tautybės profesorių sukurti, pagal jų nutarimą ir priimtą tautoje to žodžio vartojimą.

Universiteto administracinis kūrimasis vyko sparčiai. 1946 m. sausio 9 d. sudarytas, ir visų trijų priimtas, Pabaltijo universiteto statutas nustatė universiteto eigą ir sudėtį. Buvo numatyti 8 fakultetai su 24 padaliniais. Kiekvieno fakulteto valdyba sudaroma iš vieno latvio, lietuvio ir esto profesoriaus, kurie paruošia fakulteto mokymo planą, vėliau integruojamą į bendrą universiteto programą. Tačiau viskam buvo reikalinga karinės valdžios ir materialinės globos organizacijos UNRRA (United Nations Relief and Rehabilation Administration) pritarimas. Visi pabėgėliai ekonomiškai priklausė šiai organizacijai, taigi ir universiteto patalpos, laboratorijos, profesorių bei studentų gyvenimo patalpos, mokymo įrankiai, knygos priklausė nuo UNRROs dosnumo sąlygų.

Žinant pokario pabėgėlių gyvenimą Vokietijoje, naujai įkurtas Pabaltijo universitetas galbūt buvo pats neturtingiausias pasaulyje. Visko trūko: maisto, mokslo priemonių, patalpų, tik netrūko pasišventimo ir entuziazmo, tiek profesorių, tiek studijuojančių tarpe. Pirmuoju universiteto prezidentu buvo išrinktas latvis prof. F. Gulbis. Rektoriais buvo išrinkti estų prof. dr. Opik, latvių prof. dr. Dunsdorfs ir lietuvių prof. Vladas Stanka, vėliau tapęs prezidentu. Kiekvienam fakultetui buvo paskirtas dekanas ir du prodekanai, iš kiekvienos tautybės po vieną.

Universiteto įkūrimas buvo trijų tautų solidarumo ženklas, kad mes, nors tremtyje, nepasiduodame brutaliam despotui ir siekiame savo kraštam laisvės. Ši aukštojo mokslo įstaiga suteikė galimybę ir sąlygas jaunimui studijuoti, mokymo personalas galėjo tęsti savo profesinius tyrinėjimus ir skaityti paskaitas.

Pirmosios paskaitos prasidėjo 1946 m. kovo 14 d. Hamburge. Pabaltijo universitetas (PU), pradėjęs sėkmingą savo darbą, buvo sukaupęs stiprų mokomojo personalo branduolį. Jį sudarė patyrę Lietuvos, Latvijos, Estijos ir kitų universitetų dėstytojai-mokslininkai. Pirmą semestrą Pabaltijo universitete dirbo 125 dėstytojai, mokėsi 999 studentai. Gausiausias buvo medicinos fakultetas su 120 studentų. Architektūrą ir inžineriją studijavo 155, ekonomiją ir teisę 150, filologiją — filosofiją 149, žemės ūkį 112, chemiją 98, mechaniką 88, matematiką 27.

1947 metais, universitetui persikėlus į Hamburgo priemiestį Pinneberg, buvo priskaičiuojama apie 1,027 studentai, manoma, kad dar apie 1,000 laukė karinės valdžios leidimo persikelti iš kitų zonų ar net kitų vakarinės Europos kraštų. Oficialus Pabaltijo universiteto imatrikuliuotų studentų skaičius buvo 2,005. Iš jų 1,200 latvių, 545 lietuvių ir 260 estų. Bendrai 66 proc. buvo vyrai ir 34 proc. — moterys. Universitete mokslo programa buvo aukštai pastatyta ir nė kiek nesiskyrė nuo kitų Europos universitetų. Išeito mokslo stažas buvo užskaitytas kituose universitetuose, net ir persikėlus į JAV, įstojusieji gavo užskaitas.

Nepaisant įvairiausių administracinių sunkumų ir trūkumų, jau nuo pat universiteto įkūrimo pradžios valdybai teko nepertraukiama kova dėl universiteto egzistencijos. Išorinis, politinis spaudimas stipriausiai iš Rytų ir jų pritarėjų, nesiliovė savo neigiama propaganda. Vis dėlto pasisekdavo surasti įtakingus užtarėjus, kurie ne kartą išgelbėjo universiteto egzistenciją. Tai akivaizdžiai patvirtina, kad per 9 semestrų laikotarpį universitetas turėjo 11 skirtingų pavadinimų. Iš tikrųjų buvo smarkiai kovota ne vien už universiteto egzistenciją, bet ir už jo vardą. Bet jis, Baltic University, išsilaikė iki pabaigos.

Kai antro semestro gale universitetas buvo perkeltas į Pinnebergą, iš dalies tikėtasi, kad galų gale galės ramiai tęsti darbą, bent kurį laiką be kliūčių. Ir tiesa, su mažais išoriniais incidentais, spaudimas universitetą uždaryti aprimo, paskaitos vyko sparčiai ir tvarkingai. Visos tos kovos betgi nė kiek netrukdė akademinio lygio nei studentų organizacijų veiklos. Studentai buvo susispietę į įvairias organizacijas, korporacijas ir fakultetines draugijas. Lietuvių tarpe veikė ateitininkai, skautai, šviesininkai ir kt. Latviai ir estai buvo atgaivinę savo studentų korporacijas bei jų tradicijas. Susiorganizavo ir bendros pabaltiečių grupės; leidinio *Scientiae et Artibus* redakcija, mišrus studentų choras, lygiagrečiai veikė ir lietuvių studentų meno ansamblis, vėliau vyrų choras, Vlado Ivanausko dainavimo klasė. Ypač sportas turėjo didelę trauką studentų tarpe ir draugiškose varžybose su latviais bei estais. Įspūdingi būdavo *initium* ir *finis semestri* renginiai. Semestrų pradžia prasidėdavo fuksų krikštynom. Žodžiu, vyko visapusiškas tradicinis studentiškas gyvenimas.

Bet Pabaltijo universiteto ateitis, kaip jau nuo pirmųjų jo įkūrimo dienų, amžina kova už jo vardą ir pačią egzistenciją, nedavė daug vilčių. Prasidėjus masinei emigracijai į JAV, keičiantis materialinės globos organizacijom — iš UNRROs į IRO — jau buvo aiškūs ženklai, kad tolimesnis universiteto gyvavimas ir darbas Vokietijoje eina prie galo, be ateities perspektyvos. Profesoriai ir studentai ieškojo būdų užsitikrinti sau geresnę ateitį. Pagaliau sąjungininkų karinė valdžia privertė universiteto darbą nutraukti. Nors profesūra ir administracija su didele energija ieškojo būdų ir stengėsi perkelti universitetą į kitą valstybę „Westward akcijos" rėmuose, bet nepavyko.

1949 m. rugsėjo 30 dieną po trejų su puse metų ir 9 intensyvaus darbo semestrų Pabaltijo universitetas baigė savo egzistenciją. Universiteto turto dispozicija jau buvo iš anksto suplanuota. Inventorius buvo suskirstytas į tris grupes: universiteto mokomojo personalo bendra nuosavybė, UNRROs turtas ir Kauno universiteto nuosavybė. (*Kam ir kaip turtas teko*, prof. Jonas Puzinas, leidinukas PU Chicago, IL 1976 m.). Mokymo personalui ir studentams buvo leista kurį laiką pasilikti esamose patalpose, nors jų dalį beveik prievarta perkėlė į kitas, apie Hamburgo miestą esančias, pabėgėlių (DP) stovyklas. Iš IRO (International Refugee Organization) materialinės globos likusieji buvo pervesti į vokiečių socialinę globą.

Prisimenant Pabaltijo universiteto nuopelnus, pirmiausia turėtų būti aukštai įvertinta kūrėjų idėja ir tos idėjos įgyvendinimas. Daugelis dėstytojų paliko savo darbus, gautas algas ir papildomas normas pabėgėlių stovyklose. Kai kurie ilgus semestrus atsisakė viliojančių pasiūlymų dirbti gerai apmokamose mokslo ir tyrinėjimo institucijose užsienyje. Jie buvo pasišventę palikti su tautiečiais studentais skurdžiose patalpose, bet studentų labui. Antra, įnašas mokslo srityje gausus. Pabaltijo universiteto gyvavimo metais per 9 semestrus profesoriai ir dėstytojai sugebėjo duoti apie 60,000 paskaitų. Rotatorium ar fotografijos metodais buvo padauginta apie 80 paskaitų kompleksų bei mokslui knygų. Be to, dėstytojai ir toliau tęsė mokslinius darbus. Su antrąste *Contributions of the Baltic University* išleido 67 darbo rezultatus ir juos išsiuntinėjo į 250 universitetų. Šitie darbai, nors jau apnešti laiko dulkėmis, ir dabar liudija kadaise veikusio universiteto vardą.

Itin svarbi trijų Pabaltijo tautų solidarumo puoselėjimo idėja, bendradarbiavimo ir sugyvenimo momentas suvedęs intelektualinį jaunimą, profesorius ir administraciją darniam vieningam tikslui. Tai momentas, kuris neturėtų palikti nepastebėtas, vienintelis ir nepasikartojantis toks įvykis pabaltiečių istorijoje. Tai akivaizdus pavyzdys, kuriuo turėtų pasekti dabartiniai Baltijos kraštų visuomenininkai.

Nemažas nuopelnas teko ir išeivijos studentijai. Kitu atveju ji būtų merdėjusi pabėgėlių stovyklose. 76 studentai baigė studijas. Iš tų 52 padarė diplominius darbus ir gavo mokslo laipsnius, 24-iem nepasisekė užbaigti, tačiau gavo pažymėjimus, kad yra išlaikę egzaminus. Jie vėliau be kliūčių panaudojo užskaitas kituose universitetuose. Studijas baigė 53 latviai, 17 lietuvių ir 6 estai. Šimtai nebaigusiųjų stengėsi rasti galimybių įstoti į vokiečių universitetus ar aukštąsias mokyklas. Išemigravusieji ieškojo būdų tęsti pradėtas studijas.

Taigi, nebaigusieji vis dėlto tapo akademiškai pasiruošę, apsitrynę, praplėtę savo žinių akiratį, paliesti akademinio gyvenimo, su entuziazmu siekė tolimesnių salygų mokytis ir baigti. Ir iš tikrųjų, dauguma buvusių PU auklėtinių baigė mokslus kituose universitetuose, kur juos likimas nubloškė. Laikas bėgo, tačiau praleistos, nors ir neilgos, studijų dienos paliko gilius pėdsakus studijavusiųjų atmintyje.

Universiteto prisiminimai ir draugystės nenutrūko. Buvę profesoriai, studentės ar studentai, kur jie bebūtų, Pabaltijo universiteto įsteigimo dieną, kovo 14-ją, kiekvienais metais prisiminė. Ypač gražiai buvo paminėta PU 30 m. įsteigimo sukaktis ir džiaugsmingai sutikta prof. Jono Puzino parašyta Pabaltijo universiteto knyga. 1991 metais iškilmingai paminėta 45 metų nuo įsteigimo sukaktis. Lietuva laisva! Su džiaugsmu minėtos šios abi sukaktys. Laikas negailestingai ritosi į priekį. Artinosi pusšimčio jubiliejus. Savanorių būrelis, pasivadinęs „Dešimtuku", keletą kartų suėjęs, apsvarstęs, nutarė 1996 m. kovo 17 d. Jaunimo centre, Čikagoje, surengti sukakties minėjimą. Minėjime dalyvavo kviesti visuomenės veikėjai, mokslo įstaigų atstovai, apie trisdešimt buvusių studenčių/tų ir svečių. Ta proga buvo paruoštas leidinukas *Baltic University 1946-1949*. Jame yra daug istorinės medžiagos apie PU.

Nuo to laiko kiekvienais metais būna atitinkamai paminėta PU įkūrimo sukaktis. Taigi, ir šiais metais kovo 14 d. yra rengiamas Pabaltijo universiteto įsteigimo 56-jų metų jubiliejaus minėjimas Čikagoje, „Seklyčioje", 12 val. Kaip įprasta, bus bendri pietūs ir prideranti dienotvarkė. Tikimasi sulaukti keleto kolegų iš toliau, seniai nematytų ankstesniuose pobūviuose. Bus gera proga pasižiūrėti vienas kitam į veidą, atpažinti bei atnaujinti seną draugystę. O svarbiausia — palaikyti tęsiamą tradiciją — atiduoti pagarbą buvusiai mokslo institucijai, jos kūrėjams, prisiminti tuos, kurie jau yra iškeliavę į Amžinybę. Likusiųjų pareiga neleisti šį istorinį įvykį užpustyti laiko dulkėm. *Redde quod debes!*

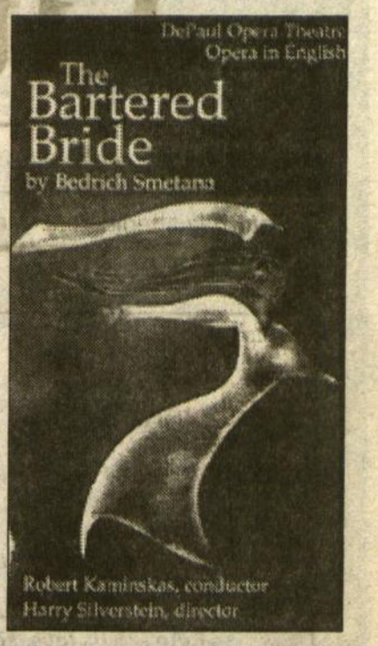

Muz. Arūnas (Robertas) Kaminskas diriguos Bedrich Smetana operą „Parduotoji nuotaka" (The Bartered Bride) penktadienį, kovo 15, šeštadienį, kovo 16 — 7:30 v.v., sekmadienį, kovo 17 d., 2 v. p.p., DePaul universiteto Merle Ruskin Theatre, 60 E. Balbo Dr., Chicago. Operą stato DePaul Opera Theatre. Bilietus galima užsisakyti tel. 312-922-1999.

Pabaltijo un-to sukaktuvinėje šventėje (iš kairės): Jonas Andrulis, Pranas Jurkus, Danutė Jankauskaitė-Eidukienė, prof. Vytautas Černius.

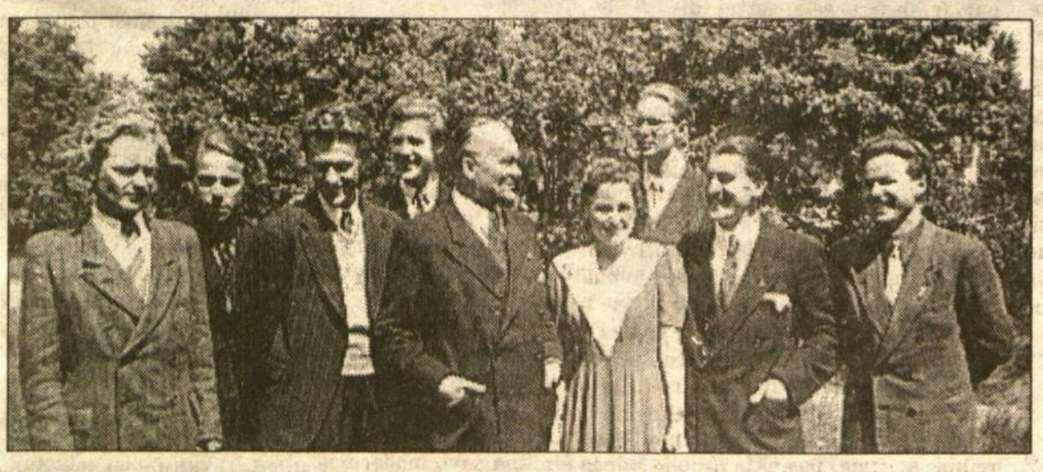

Solistas Vladas Ivanauskas su Pabaltijo un-to dainavimo studija. Iš kairės; muz. Jonas Švedas, Vytautas Narbutas, Kostas Ostrauskas, Edvardas Skiotys, sol. V. Ivanauskas, Birutė Kemėžaitė, A. Nikitinas, Albertas Snarskis, Pranas Jurkus (nuotr. iš 1949 m. gegužės 29 d.)

Pabaltijo un-to 50 m. sukakties minėjimo dalyviai (iš kairės): prof. Petras Gruodis, Valerija Baukutė-Dailidkienė, Romas Butkūnas, Onutė Tunkūnaitė-Budejienė ir Jurgis Bendikas.

Kaip gimė Vydūno fondas

Algirdas Stepaitis

Š.m. vasario 21 d. Čikagos Jaunimo centre — ypatinga šventė: Vydūno fondo 50-ties metų gyvavimo sukaktis. Turbūt ne vienas esame pagalvoję ir kartais paklausę, kodėl šis fondas buvo įkurtas, kas jį įkūrė, kaip jis gimė? Norint atsakyti į šiuos klausimus, reikia grįžti į praeitį, būtent į laikotarpį po Antrojo pasaulinio karo. Reikia vėl grįžti į Europą, tiksliau sakant, į Vakarų Vokietiją, į pabėgėlių stovyklas, išlaikomas Jungtinių Tautų Šalpos organizacijos — UNRRA, vėliau IRO. Tarp daugelio įvairių tautų pabėgėlių stovyklų, 1945 m. susikūrė ir lietuvių pabėgėlių stovyklos, kuriose įsisteigė, daugiausia lietuvių mokytojų patangomis, lietuviškos mokyklos — pradinės bei gimnazijos. Kartu su jomis atgimė ir lietuviškos jaunimo organizacijos. 1946 m. pirmieji lietuviškų gimnazijų abiturientai buvo priimti į vokiečių universitetus ir papildė ten jau studijuojančių lietuvių gretas. Tuomet prasidėjo atkūrimas ir studentų organizacijų, tarpe jų ir Korp! Vytis bei Studenčių Skaučių draugovės — SSD. Tuo metu Vokietijos universitetuose studijavo per 2,000 lietuvių studentų, iš jų skautų/skaučių 200. Studentų skautų ir skaučių organizacijos pirmiausia atsikūrė Pabaltijo universitete, Pinneberge, prie Hamburgo, o vėliau vokiečių universitetuose: Bonnos, Darmstadto, Eichstatto, Frankfurto, Freiburgo, Goettingeno, Hannoverio, Karslruhje, Mainz, Stuttgarto ir Tuebingeno. Tenka paminėti, jog Korp! Vytis ir Studenčių skaučių draugovė nutarė bendrai veiklai pagyvinti, susijungti į Akademinį skautų sąjūdį (ASS). Tai buvo įvykdyta 1947 m. liepos 17 d. Lietuvių skautų sąjungos suvažiavime Kasselyje. Tais pačiais 1947 m. surengtos dvi ASS stovyklos: vasaros stovykla Horneburge, prie Hamburgo, pavadinta Ragaine, ir žiemos stovykla Fischene, Bavarijos Alpių kalnų papėdėje.

1948 m. V. Vokietijoje buvo pravesta piniginė reforma, kuri labai paveikė visus studentus: pakeitus RM (Reichmarkes) į DM (Deutschmarkes), dingo visos turėtos santaupos, nes kiekvienas asmuo gavo tik po 20 DM. Dėl to daugeliui teko nutraukti studijas ir ieškoti kitų pragyvenimo šaltinių arba emigruoti. Daug lietuvių pirmiausia išvyko į Kanadą, Australiją, Angliją, Belgiją, Pietų Ameriką ir vėliau į Jungtines Amerikos Valstijas, kai 1948 m. JAV Kongresas pravedė naują, pabėgėliams pritaikytą, įstatymą. Dėl emigracijos ASS veikla Vokietijoje labai susilpnėjo, tačiau vis tik dar 1949 m. vasario 18-20 d. įvykusiame ASS suvažiavime, Scheinfelde, priėmė nutarimą studentų skautų/skaučių šalpos reikalu, įsipareigojant įsteigti šalpos fondą. Taip pat nutarė stengtis, ir visuomet ir visur, padėti sergantiems ASS nariams, kurių buvo keletas sergančių džiova.

1949 metai pasižymi dar ir tuo, kad tai buvo tuo metu didžiausia emigracija į Jungtines Amerikos Valstijas, o tuo pačiu ir ASS skyriaus Čikagoje įkūrimo metai. Nenuostabu, nes Čikaga — antroji Lietuvos sostinė.

Mūsų visų, naujai atvykusiųjų į JAV, pirmieji žingsniai buvo sunkūs, nes reikėjo susirasti darbą, butą, apsiprasti naujoje aplinkoje, pramokti anglų kalbą. Bet jaunystė viską nugalėjo ir liko dar laiko dalyvauti organizacijose. 1950 m. prasidėjęs Korėjos karas praretino Korp! Vytis eiles, nes nemažai narių pasikvietė Dėdė Samas atlikti karo tarnybą. Net dvylikai Korp! Vytis narių, tik iš Čikagos, teko apsivilkti kario uniformą. Tačiau tuo pačiu padaugėjo galimybių, nepašauktiems į kariuomenę, gauti geresnius darbus. Daugelis, ypač studijavusieji inžinerijos mokslus, įsidarbino inžinerijos įstaigose. Taip pat atsirado galimybės tęsti nutrauktas studijas vakarinėse universitetų mokyklose. Pavyzdžiui, Illinois Institute of Technology (IIT) mokėsi gerokas būrys Korp! Vytis narių. Susitikę universitetuose bei grįždami autobusu namo, kalbėdavomės ne vien apie mokslą, bet aptardavom ASS veiklą ir planus ateičiai.

1955 metų vasarą, rugpjūčio 18-20 d., buvo sušauktas ASS suvažiavimas Clevelande. Jame dalyvavo gausus būrys ASS narių iš Čikagos. Tame suvažiavime buvo priimta eilė nutarimų, įskaitant ir steigimą Šalpos fondos, kuris remtų studijuojančius lietuvius studentus Amerikoje bei Europoje. Clevelando suvažiavimo dėka ypač sustiprėjo ASS skyriaus veikla Čikagoje. Tą patį rudenį, tuoj po metinės šventės įvykusiame ASS narių susirinkime Lietuvių auditorijos patalpose, Bridgeporte, svarstant šalpos reikalų klausimą, buvo nutarta suruošti pokylį gražioje salėje, idant gautą pelną galėtumėm paskirti šalpai, o gal ir vasaros stovyklos reikalams. Tad sudarėme pokylio ruošimo komitetą, kuris tuoj ėmėsi darbo. Pirmiausia reikėjo surasti salę. Tai pavyko padaryti: gavome „Viking Ballroom prie 63-ios ir Halsted gatvių. Salė buvo netoli Bridgeporto ir Marquette Parko, tuomet daugiausia lietuvių gyvenamų apylinkių. Nutarėme tą pokylį pavadinti „kaukių baliumi", nes jis buvo ruošiamas prieš užgavėnes, 1952 metų vasario 22 d.

Mūsų svečiai žavėjosi pokylio organizuotumu ir buvo labai patenkinti mūsų nuoširdžiomis paslaugomis. Jie dėkojo už puikų vakarą, kuris atnešė mums per 900 dol. grynо pelno.

Po šio renginio, 1952 m. kovo mėn. pradžioje įvykusiame ASS skyriaus susirinkime, Lietuvių auditorijos patalpose, svarstant pokylio pelno paskirstymą, buvo nutarta skirti 300 dol. auką šalpai ir tuo pačiu pasiūlyta perduoti tuos pinigus ASS valdybai, kad įsteigtų Šalpos fondą, tuo įvykdant ASS suvažiavimų Scheinfelde ir Clevelande nutarimus. ASS valdyba, susirinkusi posėdžiui 1952 m. kovo 23 d., įsteigė Šalpos fondą ir, gavę sutikimą iš dr. Vydūno, tuomet gyvenančio V. Vokietijoje, pavadino šį fondą „Lietuvių akademikų skautų dr. Vydūno vardo šalpos fondu".

Taip pat reikėtų paminėti, kad ASS Čikagos skyriaus iždе likusias lėšas buvo nutarta paskirti įsigijimui stovyklos inventoriaus — palapinių, lauko virtuvės ir pan., rengiamai 1952 m. ASS vasaros stovyklai.

ASS stovykla įvyko 1952 m. liepos 4-7 d. Juozo Bačiūno vasarvietėje, Tabor Farm, Sodus, Michigan. Tai buvo pirmoji ASS stovykla Amerikoje. Ji praėjo labai sėkmingai. Dalyvavo per 100 ASS narių iš ASS skyrių Amerikoje ir Kanadoje. J. Bačiūnas, matydamas tokį gražų būrį jaunimo, pareiškė: „Jeigu senosios kartos Amerikos lietuvių tarpe būtų buvęs toks gražus jaunimo ryšys, kokį aš čia matau, tai mes būtume išlaikę lietuvybę gyvą ir stiprią". Korp! Vytis išrinko J. Bačiūną korporacijos mecenatu.

Toje stovykloje taip pat pirmą kartą buvo paminėtas ir Šalpos fondas: „Šalpos bare pradeda veikti Akademikų Skautų dr. Vydūno vardo šalpos fondas studentams".

Taigi, atsitiko taip, kaip Šv. Rašte parašyta: „Pradžioje buvo žodis, ir žodis tapo kūnu ir gyveno tarpe mūsų". Dabar mūsų tikslas turėtų būti, kad tą žodį išgirstų ir Lietuva.

Vydūno fondo 50 m. sukaktuvinėje šventėje iš kairės: Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje Giedrius Apuokas, Vydūno fondo valdybos pirm. Vytautas Mikūnas, LR gen. garbės konsulas Vaclovas Kleiza. Jono Tamulaičio nuotr.

Tradicinį Vydūno fondo šakotį auksinio jubiliejaus šventėje 2002 m. vasario 24 d. svečiams pateikė Jūratė Variakojienė (kairėje) ir Milita Lauraitienė. Jono Tamulaičio nuotrauka.

Vydūno fondo sėkmingos veiklos paslaptis

Vytautas Mikūnas

Gražaus ir prasmingo darbo prisiminimai kelia pasitenkinimo jausmus: darbo įdėta daug, bet ir rezultatai džiuginantys. Lietuvybės labui investuota vienas milijonas iš nedidelio pusės milijono kapitalo. Kur yra Vydūno fondo sėkmingos veiklos paslaptis?

Pradėdami darbą prieš 50 metų nusprendėme: 1. lėšas telksime jas uždirbdami; 2. studentams teiksime tik paskolas studijų reikalams; 3. lituanistinių studijų studentams duosime stipendijas, kurių grąžinti nereikės; 4. visi darbai atliekami savanoriškai-neapmokamai.

Šie pagrindiniai nuostatai buvo vykdomi per 50 metų ir bus vykdomi toliau. Iš nedidelės 300 dol. aukos, Vydūno fondui įteiktos to laiko Korp! Vytis pirm. Juozo Ivanausko ir ASD pirm. Onos Ščiukaitės, išaugo vieno milijono dol. fondas. Vydūno fondo valdybos priimtas nutarimas pasitvirtino 100 proc. Kodėl, studijas baigę, advokatai, gydytojai, inžinieriai negali grąžinti visuomenei (VF) tai, ką jie pasiskolino profesijai įsigyti? VF nariai nesikratė darbo ir 99 proc. paskolą gavusiųjų terminui atėjus, gautas paskolas grąžino, dažnai pridėdami ir auką fondo reikalams. Lituanistinių studijų studentai plačiai pasinaudojo teikiamomis stipendijomis. Didelė dalis jų yra žymūs darbuotojai lietuvybei išlaikyti.

Pažvelkime į iškalbingas statistikos žinias:

200 asmenų gavo paskolą. Daugelis po kelis kartus per studijų metus. Didžiausia išmokėta paskola buvo 15,000 dol.

49 asmenys pasinaudojo stipendijomis, studijuodami lituanistiką Fordham, Kent, Illinois universitetuose arba kursuose.

208 studentai Lietuvoje gavo stipendijas per paskutinius 6 metus. Pirmenybė buvo teikiama Sibiro tremtinių, laisvės kovotojų vaikams, aktyviems studentų ar visuomenės organizacijose.

Prieš trejus metus VF atkreipė dėmesį ir doktorantus ir magistrantūros studentus. Jiems buvo skiriami A.S.S. Garbės narių pažymėjimai po 1,000 dol. kiekvienam. Jos buvo skiriamos taip: rašytojos Sofijos Čiurlionienės vardo Muzikos akademijoje; prof. Stepono Kolupailos vardo — Klaipėdos u-te; prof. Igno Končiaus vardo — Kauno Technologijos u-te ir Broniaus Kviklio vardo — Vytauto Didžiojo u-te. Premijos skiriamos konkurso keliu tiems, kurie pasiekė aukščiausių akademinių rezultatų, parodžiusiems ypatingą darbštumą ir sugebėjimus, priklausantiems studentų organizacijai, dalyvaujantiems visuomeninėje veikloje. Premijų paskyrimus palankiai įvertino universitetai ir spauda.

Pasižymėjusiems istorikams paskirtos 5 Mykolo Žilinsko premijos. Čia VF nori tęsti paramą Lietuvos istorijos jauniems darbuotojams.

Kad studentas susidomėtų atskiromis aktualiomis temomis, skelbiami ir rašinių konkursai. Konkursų mecenatai yra prel. Juozas Prunskis, Kęstutis ir Erika Sidabrai. Konkursuose dalyvauja iki 140 studentų. Laimėjusiems išmokamos piniginės premijos. Konkursus sėkmingai pravedė fil. Vida Brazaitytė.

Lietuvos istorijos tyrinėjimuose ir leidyboje vyrauja didelis atsilikimas. Nuo 1939 metų ir prof. Antano Šapokos redaguotos istorijos, naujos Lietuvos istorijos reikėjo laukti iki 1999 m., kada, VF rūpesčiu ir pastangomis, buvo išleistas prof. Edvardo Gudavičiaus *Lietuvos istorijos* pirmas tomas. Knygos leidimas truko septynerius metus, bet džiaugdamiesi galime pripažinti, kad tokios plačios istorijos nebuvo Lietuvos literatūroje. Darbai tęsiami ir tikimės išleisti 2-jį ir 3-čiąjį tomą.

Pažymėtini ir dar kiti VF leidiniai istorinėmis temomis:

Vydūno *Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių* (vokiečių kalba), kuri buvo plačiai paskleista Europoje.

Aleksandro Merkelio *Didysis Varpininkas Vincas Kudirka;*

Dr. Juozo Jakšto *Nepriklausomos Lietuvos istorija;*

Jono Dainausko *Lietuvos bei lietuvių krikštas ir 1387 metai* (knyga sukėlusi susidomėjimą naujai iškeltais klausimais).

V. Statkaus *Lietuvos ginkluotosios pajėgos 1918-1940 m.*

Iš viso buvo išleista 20 knygų, dabar ruošiamos spaudai 3 knygos. Knygų leidimas yra gerokai nuostolingas, bet jų leidybą nusprendėme tęsti.

Reikia paminėti ir kitą šalpą lituanistinėms mokykloms, jaunimo organizacijoms, kitų leidyklų knygų leidiniams, spaudai. VF reikalavimai buvo griežti ir pinigų VF lengvai nedalino. Daugeliu atvejų ir jaunimo organizacijoms buvo duodama paskolos, kurias reikėjo VF grąžinti. Buvo laikomasi principo, kad kiekviena organizacija privalo pati išsilaikyti ir taip užtikrinti savo egzistenciją. Dabar tokie prašymai sumažėjo, nes kiti pinigus lengviau išduoda. Sumažėjus prašymams, VF tenka rinktis kitus darbo barus.

Negalima užmiršti kalėdinių atvirukų leidybos, kurią tęsiame nuo VF įsteigimo. Gautos pajamos yra didžioji VF pajamų dalis, užtikrinanti VF veikimą. Per visą laiką išleidome 1,200,000 atvirukų. Pagalbon ateina lietuviai dailininkai, kurie nemokamai sukuria originalius, dažnai lietuviškomis temomis piešinius. Ypač esame dėkingi dailininkams už jų vertingą indėlį. Daug metų VF labai sėkmingai padėjo dail. Ada Sutkuvienė, dail. Zita Sodeikienė ir kt. Su jų pagalba kalėdinių atvirukų leidimą ketiname tęsti.

Labai daug darbo ir kantrybės reikia pašvęsti atvirukų paruošimui pasiuntimui 1,200 adresatų. Adresus ir atsakomybę atlieka Leopoldas von Braun, Liudas Ramanauskas. Atvirukus tvarkyti visuomet atskuba: Irena Kairytė, Irma Laisvėnaitė, dr. Petras ir Aldona Rasučiai, Aldona Martienė, Dalia ir Algis Urbučiai, Sigutė ir Juozas Užupiai, Sigitas Miknaitis ir kiti. VF darbai ir jų apimtis plečiami. Įsteigėme Lietuvos laisvės kovotojo Juozo Milvydo, teisininko Edmundo Korzono fondus. Prof. Birutė Ciplijauskaitė įsteigė 2 fondus: savo tėvą Juozą dr. Ciplijauską pagerbti, ir kitą — ispanų kalbai studijuoti Lietuvoje bei Ispanijoje. Rašytojos Sofijos Čiurlionienės vardo konkursas savo veiklą plečia visuose Lietuvos universitetuose. Darbų apimtis didėja.

Visa tai padarėme ir darome, rėmėjų drąsinami ir remiami. Mūsų darbas nebūtų taip vaisingas, jei tam darbui nesiaukotų VF valdyba, kuri ištvermingai ir sėkmingai dirba. Dėkoju pirmininko pavaduotojams — Jūratei Variakojienei ir Šarūnui Rimui, iždininkui Liudui Ramanauskui, reikalų vedėjui Leopoldui von Braun ir sekretorei Militai Lauraitienei. Visų darbų vaisiais šiandien džiaugiamės ir ryžtamės ateities darbams, kurie bus reikalingi Lietuvai bei lietuvybei.

Vydūno fondo 50 sukakties minėjime 2002 m. vasario 24 d. Jaunimo centre korp. Vytis ir ASD vėliavos su palyda. Iš kairės: Jonas Variakojis, Vytenis Kirvelaitis, Ramunė Papartienė, Jenifer Antanaitytė ir Vida Brazaitytė. Jono Tamulaičio nuotrauka.

* **Valstybės institucijų kalbų centras** vykdo ilgalaikį tarptautinį programos „Lingua 1" projektą „Mažųjų Europos kalbų tinklas". Pasak projekto rengėjų, lietuviška idėja, nurungusi kitų valstybių pasiūlytus projektus, yra patraukli tuo, kad žada sukurti internetinę mažiau paplitusių Europos kalbų mokymosi priemonę, kuria galėtų naudotis visuomenė visame pasaulyje. Internete bus galima rasti kalbinės, geografinės, istorinės ir mokomosios informacijos apie mažiau vartojamas projekte dalyvaujančių valstybių kalbas, susipažinti su geriausia tų kalbų mokymosi patirtimi, naujomis mokymosi priemonėmis. (Elta)

• **Sausio 5 d. Marijampolės** dramos teatre surengtas baigiamasis koncertas „Giedu ir dainuoju Dievui ir Tėvynei". Šio jau septintus metus organizuojamo renginio sumanytojai, Marijampolės *Caritas* darbuotojai gyd. Emilija Montvilienė ir jos vyras, siekė kuo daugiau vaikų įtraukti į prasmingą meninę muzikinę veiklą. Šiemet koncertavo Marijampolės, Kazlų Rūdos, Lazdijų, Prienų, Šakių rajonų mokyklų įvairaus amžiaus mokiniai. Renginio organizatoriai, muzikos mokytojai, kolektyvo vadovai, atlikėjai apdovanoti Vilkaviškio vyskupo garbės raštais, knygomis. Po koncerto atlikėjus sveikino ir juos parengusiems muzikos mokytojams dėkojo vysk. J. Žemaitis, Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* direktorius, Šakių parapijos klebonas kun. D. Brogys, jo pavaduotoja ir šio renginio iniciatorė gyd. Emilija Montvilienė ir kt.

Lietuvių meno ansamblis „Dainava" su dirigentu-vadovu muz. Darium Polikaičiu (I eil. viduryje).

Čikaga — Los Angeles — Putnam

Štai tokios kelionės netolimoje ateityje numatytos jaunai solistei — mezzosopranui Danutei Mileikienei (Mileikai). Nors ji scenoje reiškiasi nebe pirmi metai, o amerikiečių laikraščiai, kaip *Boston Globe* bei *Opera News* jos operoje atliekamus vaidmenis (ypač Bellini „Normoje") įvertino labai teigiamai, lietuvių publikai Danutė Mileikienė nėra artimiau pažįstama, todėl su soliste kalbasi ir supažindina Aldona Prapuolenytė.

Danutė Mileikienė (Mileika)

Pirmasis D. Mileikienės pasirodymas Čikagoje — dienraščio *Draugo* koncertas, atliekamas su „Dainavos" ansambliu (vad. Darius Polikaitis) Maria gimnazijos auditorijoje kovo 17 d. Po to — Los Angeles, CA, kur atliks „Requiem", o balandžio 14 d. — koncertas Putnam, CT, kurio pelnas skiriamas seselių vadovaujamai „Neringos" stovyklai.

– Malonėkite papasakoti, kur augote, kur pirmuosius muzikos žingsnius žengėte? Kada ir kur prasidėjo formalios muzikos studijos? Ar greitai paaiškėjo, kad ne griežtieji mokslai ar į juos panašūs yra jums skirti, kad pasirinkote tai, prie ko ir toliau pasiliksite, būsite ištikima?

– Gimiau ir užaugau Lietuvoje, Klaipėdos rajone. Niekad nebuvau linkusi į tiksliuosius mokslus. Atsimenu, ketvirtoje klasėje mokytoja liepė nupiešti, kuo norėčiau būti, tai aš nupiešiau save dainuojančią scenoje ir nedidelį pritarėjų ansamblį sau už nugaros. Nuo vaikystės mėgau „koncertuoti" savo kaimo draugėms, turėjau galimybės save išbandyti ir mokyklos muzikiniuose renginiuose, kur dažniausiai dainuodavom duetus, vietinės bažnyčios chore giedodavau ir solines giesmes. Tiesa, baigusi 8 klases, bandžiau stoti į medicinos mokyklą, kur stojo mano suolo draugė, bet pritrūkau vieno stojamųjų egzaminų balo ir sugrįžau Veiviržėnų vidurinėn mokyklon. Matyt, nebuvo lemta tapti medicinos seserim. Po vidurinės mokyklos baigimo, vietinio vargonininko paskatinta, vis dėlto nutariau studijuoti dainavimą. Baigusi dainavimo klasę Klaipėdos St. Šimkaus aukštesniojoje muzikos mokykloje, nuvykau į Vilnių, kur tęsiau dainavimo studijas ir 1993 m. baigiau dėstytojos Reginos Maciūtės dainavimo klasę.

– Į JAV atvykote 1995 m. Nors trumpai, bet Lietuvoje dar turėjote progos išbandyti savo talentą. Ar atvykote į Ameriką pasisvečiuoti, ar koncertuoti, kaip daug mūsų talentingų tėvynainių daro, o mes jais didžiuojamės ir džiaugiamės?

– Istorija tokia. Dar studijuodama Vilniuje tapau Antrojo tarptautinio Baltijos šalių J. Medionio vokalistų konkurso Rygoje laureate ir pelniau specialų prizą už gražiausią balsą. 1993 m. su prof. S. Sondeckio kameriniu orkestru dainavau mezzosoprano partiją G. B. Pergolesi „Stabat Mater". Rengiausi Nacionalinės operos ir baleto teatre dainuoti raganos partiją E. Humperdinck operoje „Jonukas ir Gretutė". Bet tais pačiais metais, gavusi LMA diplomą, vasarai atvykau pasisvečiuoti pas dėdę į JAV, kur likimas suvedė su būsimu vyru Richardu Mileika. Taip ir nebeteko atlikti raganos partijos Vilniuje, bet turėjau progos čia paruošti ir atlikti kitas puikias partijas. Tarp jų – Ulricą „Kaukių baliuje" su Boston Academy of Music operos kompanija, Amneris „Aidoje", Adalgis „Normoje", Lolą „Kaimo garbėje" su Boston Bel Canto opera. Dažnai tenka atlikti mezzosoprano solines partijas oratorijose: Verdi „Requiem", Rossini „Stabat Mater", Haydn „Nelson Mass" ir kt.

– JAV gyvenate aštunti metai. Jei palygintumėte Lietuvos muzikinį lygį su šio krašto, koks vaizdas iškiltų prieš akis?

– Neturiu pakankamai patirties atsakyti į jūsų klausimą, bet galiu nuoširdžiai pasakyti, nes esu tuo įsitikinusi, kad muzikinis gyvenimas yra didelė Lietuvos kultūros dalis. Lietuva turi nemažai puikių muzikantų ir atlikėjų: tarptautinių konkursų laureatų, puikių dainininkų, pianistų, chorų. Atsimenu, kai, dar besimokant Muzikos akademijoje, atvykę duoti pamokų užsieniečiai, meistriškumo klasės profesoriai, stebėdavosi, kiek Lietuvoje puikių dainininkų balsų. Ypač Vilnius turtingas teatrais, koncertų įvairumu. Rengiama prabangių muzikos festivalių. Graži tradicija – kas metai Muzikų rėmimo fondo rengiamas „Sugrįžimų festivalis", į kurį kviečiami koncertuoti užsienyje apsigyvenę Lietuvos muzikai. Praėjusią vasarą turėjau progos koncertuoti Vilniuje, Menininkų rūmuose. Galbūt šiek tiek skirtingai negu čia publika savo meilę ir priėmimą labai šiltai išreiškia gėlėmis.

– Kokios tarptautinio masto solistės — mezzosopranai – Jus žavi?

– Daug yra puikių tarptautinio masto dainininkų, žaviuosi jų artistiškumu, vokaline technika ir laikau sau pavyzdžiu. Keletas jų: Julietta Simionato, Fedora Barbieri, dabartinės kartos – Dolora Zajick (tai dainininkės, kurias Čikagos Lyric operos lankytojai ne kartą girdėjo. A.P.).

Eleonora Marčiulionienė. „Pavasaris". Keramika.

Kūryba — tai būties švystelėjimas

Vienas seniausių lietuvių kultūros centrų Čikagoje, jauki Čiurlionio galerija, 2002-ųjų kovo 15 d. kviečia į dailininkų Eleonoros ir Aleksandro Marčiulionių kūrybos parodą: eksponatai atkeliaus iš tuščių namų, privačių rinkinių, muziejų ir archyvų. Keramika ir skulptūra, piešiniai, tapyba — tai dviejų menininkų kūrybinio palikimo vienkartinis priminimas, lyg sakantis — štai mes dar su jumis.

Skirtingos meninės individualybės, keramikė ir skulptorius; kitokios plastinės priemonės, medžiagos ir drauge nueitas kūrybinis kelias. Kas juos labiausiai jungė? Lietuva, studijos, jaunystė, menas ir šeima, menas ir visuomeninė veikla, menas ir visa apimanti jausmų jungtis, bendras dėmesys plastikai, menas ir gyvenimas ranka rankon, šalia ir kartu.

Eleonora Marčiulionienė gimusi 1912 m. balandžio 2 d. Tauragnuose, Utenos apskrityje, iš jaunų dienų pasidavė molio traukai, žingsnelis po žingsnelio nuo puodynės, dubenėlio, nuo taikomosios dekoratyvinės keramikos klasikinių formų prie laisvojo nesuvaržyto formato, silueto, įrodydama, kad minkštas rudas molis gali virsti netradiciškai viskuo: stebuklingais, pasakiškais ar šventais, žmogaus vidinę nuostatą ir tikrus įsitikinimus, jausmus skleidžiančiais, dalykais. (Baigusi Kauno „Aušros" mergaičių gimnaziją, 1931-ais įstojo į Kauno meno mokyklą, kurioje keramikos studijas beigė 1937 m. ir dar visus metus studijavo Čekoslovakijoje. 1937 m. Paryžiuje, Pasaulinėje parodoje už keramikos darbus atžymėta garbės premija. 1938 m. — dalyvavo Pasaulinėje parodoje Berlyne, 1939-ais Lietuvos Dailininkų sąjungos ir Moterų dailininkių draugijos tikroji narė dalyvauja parodose Lietuvoje bei New Yorke).

Skulptorius Aleksandras Marčiulionis gimė 1911 m. kovo 3 d. Žagariškių kaime, Garliavos vls., Kauno apskr. 1930 m. iš Kauno „Aušros" berniukų gimnazijos stoja į Kauno Meno mokyklą. 1936 sėkmingai baigęs, J. Zikaro ir J. Mikėno vadovautą, skulptūros studiją, atlieka karinę tarnybą Karo mokykloje Kaune. 1938-1944 metais dėsto Kauno Amatų mokykloje. Nuo 1937 m. Lietuvių dailininkų sąjungos narys ir aktyviai dalyvauja dailininkų veikloje bei parodose.

Keramikė Eleonora ir skulptorius Aleksandras Marčiulioniai, baigę Kauno dailės mokyklą, mene pradėjo reikštis dar nepriklausomos Lietuvos laikais. Karo audros nublokšti, pasitraukę iš Lietuvos, abu profesoriavo Taikomosios dailės mokykloje Freiburge, Vokietijoje, Aleksandras vadovavo skulptūros, V. K. Jonyno įsteigtai ir prancūzų globojamai Ecole des Arts et Metiers, studijai. Abu dalyvavo parodose Vokietijoje ir 1949 m. Pasaulinėje parodoje New Yorke. Emigracijos kelias į Ameriką vedė per Australiją, kur, nugalėdami visas kliūtis ir sunkumus, neapleido savosios kūrybinės minties: Eleonora minko molį, lipdo; Aleksandras kuria skulptūras, tapo, lieja akvareles; atradęs teatrą, gamina dešimtis dekoracijų Adelaidės lietuvių dramos teatro studijai. 1958-aisiais šeima persikelia į JAV, Čikagą, kur įsitvirtina visam likusiam gyvenimui.

Amerikoje Marčiulioniai augina vaikus, tenkinasi kukliu gyvenimu, kokį leidžia jų meno specialybė, kaip profesija, Aleksandras, dirbdamas skulptūros dekoratyvinėse įmonėse, projektuoja ir įvykdo daugiau kaip šimtui bažnyčių įvairius meninius įrengimus, dekoratyvines bei paminklines skulptūras, visą savo laisvalaikį paskirdamas laisvai kūrybai. Eleonora, šalia smulkių ir didesnių išraiškingų, spalvingų kūrinėlių, sukuria prasmingus, taupia, aiškia klasikinio paprastumo forma, santūraus vieningo spalvinio sprendimo gilia prasme alsuojančius, įsimintinus Kryžiaus kelių stočių tėvų jėzuitų ir marijonų koplyčioms darbus, kuriais siekiama psichologinio realizmo, susimąstymo, rimties išgyvenimo. Kuriant šiuos, nedidelio formato, gilaus dvasinio išgyvenimo, kūrinius, jos gyvenimo palydovas — skulptorius jėzuitų koplyčioje šoniniame altoriuje pastatė įspūdingą Kristaus, daugindančio duoną ir žuvį skulptūrą.

Kūryba, parodos ir įvertinimas. Keramika — daug triūso, kantrybės ir užsispyrimo reikalaujantis menas. Priklausomai nuo spalvų gausumo, jų intensyvumo, dirbinius tenka degti aukšta temperatūra ir ne vieną kartą. Kiekvieną kartą tekdavo jaudintis. „Eleonora Marčiulionienė — tikras miniatiūrinis parodos brangakmenis. Akį ir jausmą užburia besijuokianti, bešokanti, begrojanti jos keramika", rašė poetas K. Bradūnas. Marčiulionienė buvo labai produktyvi, originali, lakios fantazijos kūrėja. Kompozicija, gimusi piešinyje, vystėsi belipdant, sudėtingėjo, tobulėjo; viskas, ką ji kūrė, yra išbaigta kompoziciškai, spalviniai ir techniškai. „Dailininkė nuolat stebino savo neišsenkančiomis idėjomis ir produktyvumu, — rašo Aurelija Motuzienė, — kiekvienai parodai ji pateikdavo nuo 50 iki 100 kūrinių. Lyg iš nesibaigiančios versmės liejosi vazos, žvakidės, lėkštės, paukščiai, gėlės, egzotiški augalai ir gyvūnai. Čia ir mitologinės būtybes, ir apskritaveidžiai žmogeliukai, ir lieknos, grakščios moterys, dvasingais pailgais veidais bei išraiškingomis rankomis. Greta lietuviškų liaudies pasakų herojų, netikėtai grakščiame rankos judesyje, drabužių klostelėje ar figūros pozoje suskambėdavo rytietiški motyvai. Lengvame skrydyje sustingusios šokėjos, angelai, su paukščiais ant rankų rymančios mergaitės — kiekvienas darbas skiriasi forma, savo turiniu ir mintimi. Trapios, sudvasintos Madonos sudaro atskirą galviją. Jos skiriasi ir forma, ir veido išraiška, spalvomis, apsuptos paukščių, augalų, įpintos į sudėtingas kompozicijas". Tai tokią originalią, nepakartojamą jos kūrybą mes prisimename. Jos dekoratyvinę vazą su pavaizduotomis šokėjų poromis Vokietijos lietuvių bendruomenė padovanojo Anglijos karalienei Elžbietai II, kitą vazą užsakė kaip dovaną Čikagos kardinolui, daugiau kaip 50 metų jos kūriniais žavėjomės parodų salėse.

Lietuvių dailės parodose dominuoja tapyba, fotomenas, grafika, batika. Keramika ir

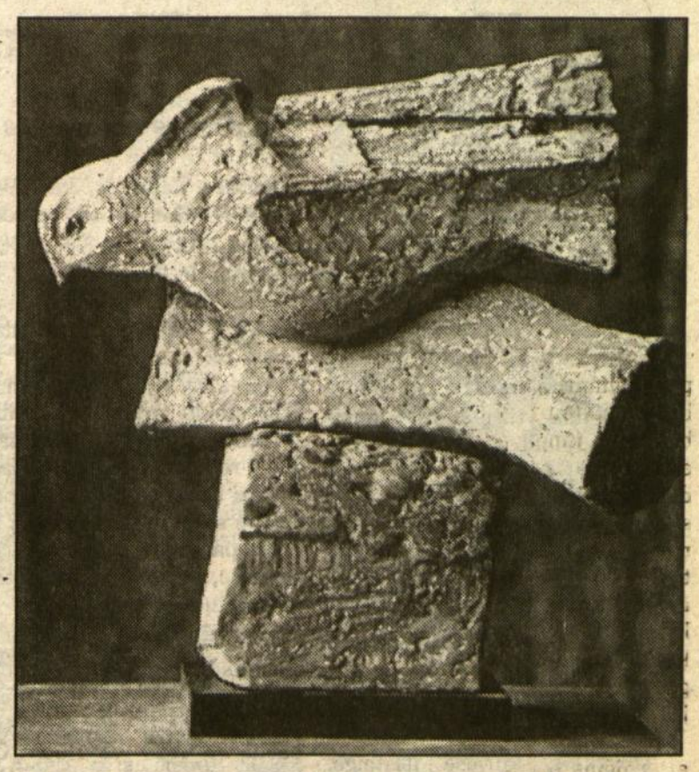

Aleksandras Marčiulionis. „Balandis".

ypač skulptūra retai matoma parodų salėse. Todėl ši ruošiama paroda turėtų daugelį sudominti. Štai kaip skulptorius A. Marčiulionis pasakojo apie kūrybinio kelio pasirinkimą: „Jaunystės laikais, kai kiekvieneriais metais į Kauno meno mokyklą sugūžėdavo dzūkai, aukštaičiai, žemaičiai ir kiti, išalkę ne duonos, o meno ir savanoriškai ištisiems šešeriems metams užsidarę meno rūmuose, kantriai ir su entuziazmu, darbu ir ryžtu iš savo profesorių, knygų, teatro, tautosakos, dievdirbių ir dievukų sėmėmės ir kiekvienas sau išsisijojom tai, kas kuriam labiausiai patiko, buvo lyg ir priimta, kad geresni piešėjai pasirinkdavo skulptūros studijas. Juozas Zikaras ir vėliau Juozas Mikėnas buvo mano skulptūros profesoriai".

Kokius pėdsakus lietuvių kultūroje paliko skulptorius, geriausiai apibūdinti V. Vizgirdos žodžiais. „Dabar, apžvelgdami visus Marčiulionio kūrybos kelius, regime skirtingus laikotarpius, betgi esmėje visa kūryba lieka vientisa tik jam būdingu ir individualiu pobūdžiu. Jo vidinis susikaupimas jam leidžia kurti įsimenamus kūrinius, jo formų ekspresija ar primityvi silueto apybraiža vis tik primena gilios praeities liaudies meno palikimą. Vienas žymiausių ir originaliausių jo monumentaliosios skulptūros kūrinių laikytinas aliumininis 'Šv. Kazimieras' Maspetho lietuvių bažnyčios fasade (arch. J. Mulokas). Šis darbas yra labiau stilizuotas su pabrėžtu rankų judesiu ir veido išraiška. Jo kūrinys 'Pieta' savo formų paprastumu bei primityvumu, figūrų disproporcija, labiau negu kitas jo darbas, primena mūsų liaudies dievdirbių kryžių ir koplytėlių šventųjų atvaizdus, bet išraiškos įtampa veiduose skausmo ir mirties akivaizdoje siejasi su žymaus prancūzų skulptoriaus A. Bourdelle kūryba, kuri, dar studijų laikais, jau domino skulptorių. Plokštuminis Marčiulionio kūrinys 'Paskutinė vakarienė' Vatikano modernaus meno muziejuje yra bronzos plokštė, kurioje giliai įrėžta, linijų ir dviejų dimensijų grafinio pobūdžio dekoratyvinis piešinys. Toks skulptūrinis formos prototipas tarytum praplečia Marčiulionio pažinimo akiratį nuo seniausių, priešistorinių laikų iki šių dienų naujausių atradimų abstrakčiame mene". Kūryba — paslaptingas būties švytėjimas, išgyvenimas, išsakymas. Joje slypi pastangos vis iš naujo ir iš naujo nutiesti kelią į dieviškųjų prasmių amžinybę. Man patinka, kaip skulptorius taupiomis išraiškos priemonėmis vysto Rūpintojėlio temą, atkartojant medyje, piešinyje, akvarelėje, ir teigia ritmą, vidinę dinamiką, kaip tikslia linija piešinyje išreiškia ne tik siluetą, bet nusako visumą ir atsiveria grafinių ženklų vizija. Piešiniai, iliustruodami tekstą, kalba universaliai apie patį buvimą.

Eleonoros ir Aleksandro Marčiulionių darbai ne kartą buvo apdovanoti premijomis, pažymėti Garbės diplomais, jų kūrinių yra įsigijęs Bažnytinio meno muziejus Kaune, Valstybinis dailės muziejus Vilniuje, jų darbų atrasime privačiuose rinkiniuose Čikagoje, Vokietijoje, Autralijoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose. Ką gražaus, įdomaus atrasime parodoje Čiurlionio galerijoje, šiuo metu paslaptis. Skulptūras, piešinius, nuostabius keramikos kūrinius ir tas Eleonoros angelų kompozicijas, kurios lyg garbės sargyboje, slystančios žvakių šviesos srauto nužertos, apgaubė atsisveikinimo su menininke momento paslaptį; angelai žvelgė, lyg tvirtindami amžinybę. Jų negali užmiršti; matyt, ne tik dailininkė juos pasirinko, bet ir jie visu kūrybinio gyvenimo keliu ją lydėjo, nuo pat pradžios švelniai, šiltai atverdami naują, nujaučiamą esatį, viso buvusio gyvenimo kūrybos versmę.

Laima Krivickienė

Dail. Juozas Galkus. „Šv. Kazimieras.

•**Lietuvos Taikomosios dailės** muziejuje vasario 1 d. suruoštas vakaras „Šv. Kazimieras Lietuvos kultūroje". Renginys skirtas paminėti šv. Kazimiero kanonizacijos 400 metų jubiliejų. Ta pačia proga Lietuvos Mokslų akademijos bibliotekoje vyko paroda, skirta šv. Kazimiero kanonizacijos sukakčiai. Buvo skaitomos paskaitos, pateikta grožinės literatūros kūrinių, choras „Aidija" atliko giesmes.